

MITTE KURADISAAR, VAID SAARTNEEM

Käsmu, üks põljaranniku kaunimaid paiku, meelitab sinna paljusid turiste ja puhkajaid. Tullakse vaatama Käsmu kivist loodust, vanade meresõitjate ja nende perekondade matmispaiku kalmistul, siinset järve, Vana-Jüri kive, endist merekooli ja majakat, pannakse kivi parimate soovidega Leinakaskede nuka asuvasse õnnekivihunnikusse, külastatakse laev-restorani «Salme» ja tahetakse ära käia ka Saartneemel ehk nagu viimasel ajal on nimetama hakatud — Kuradisaa-rel.

Käsmu kõige vanemad inimesed, kellega ma vestelnud olen, ei mäleta, et saart nii oleks nimetatud. Käsmu põliselanike kõnepruugis on saart ikka Neemeks või Saartneemeks kutsutud. Ka küla peatänavale on saarele viiva tee tähistamiseks nimeks antud Neeme tee. 1884. a. suvitas

Käsmus Tartu professor, botaanik Edmund Russov, kes kaardistas Käsmu poolsaare, märkis kaardile kohanimed, kivid, metsatukad, ojad jm. Ka tema ei nimeta saart Kuradisaareks. Küll mainib ta aga metsaga kaetud saart Saartneemeks, seal kasvavate kibuvitsade rohkuse tõttu ka Roosisaareks.

Nagu selgitas G. Vilbaste (1933), on Kuradisaare (Kuradineeme) nime puhul tegemist vene keele vahendusega: Saartneem = Tšortneem = Kuradineem. Vilbaste peab kõige õigemaks Saartneeme nimetust. Nii on kirjutanud Elle Linkrus 1969. aasta novembrikuu «Eesti Looduses» lk. 702 («E. Russov ja Käsmu»).

Võib-olla tuleks Käsmu keskusesse senise nigelga kaubandusplaani asemel üles panna Käsmut tutvustav plaan

vene- ja eestikeelsete õigete nimetustega. Siin palju aastaid suvitanud teistest rahvustest inimesed ei tea õigeid kohanimesid ja annavad oma fantaasia järgi nimetusi, mis lähevad käibele nagu Kuradisaargi. Praegu on käigus «Слон», s. o. Matsikivi ehk Uustalu suurekivi, «Далёкий пляж», s. o. Kuusikrand, «Синий е. Лиловый пляж», s. o. Suureliinu ehk Palgilõugas Eru lahe ääres. Ka E. Russov nimetas seda piirkonda seal leiduva sinakas-lillaka liiva pärast Roosa kvartsi laheks. On veel «Сёстры», s. o. Leinakaskede nuka kased.

Käsmut tutvustav plaan juhiks ka omal käel rändaja õigetes paikadesse ja nimetaks kohad õigete nimedega.

Alice PIKKAMÄE,
Tartu Etnograafiamuuseumi
korrespondent